

den mensch, toen hij het eerst zijn naaktheid en zijn schamte gevoelde, met de wol der lammeren dekte. God, die Heere, die in zijn wet waakt, dat het kled van de huid des armen" nooit geroofd worde. God Almachtig, die in de woestijn uitwerkt, dat Israëls kleederen niet verouden. De Heilige Israëls, die in de priesterkleding zijn majesteit symboliseert; en geen kled van tweeërlei stof om de lendenen zijns volks gedooft. Onze Vader in de hemelen, die de leliën des velds bekleedt, en veel meer u bekleeden zal, o, kleingeloofigen. En eindelijk de God van alle barmhertigheden, die door het bloed zijns lieven Zoons u bekleeden wil met den mantel des heils.

Vreemd, niet waar?, — om ons dagelijks brood zullen we bidden, voor onze spijs zullen we danken, maar hoe zeldzaam blijft gebed en dank op ook voor het kled dat ons verwarmt en het gewaad dat ons dekt!

En toch, ook uw kleding is een gave Gods. Bijna alle stof voor het kled, waarmee de mensch zich dekt en opschikt, is saamgevat in wat de Heere bij Hosea roept: „Mijn wol en mijn vlas!" De wol als saamvatting van alle stof die ons uit het rijk der dieren toekomt; het vlas als aanduiding van al wat we voor kleding nemen uit het rijk der planten. Wol der lammeren, of gelijk het in Spreuken 27:26 heet: „De lammeren zullen zijn tot uw kleding", en dus ook het spinzel van de zijde-worm, de pels van het woedier, het leder voor ons schoeisel, en de vederen die ons de vogels bieden. Dat uit het dierenrijk. En daarnaast het vlas, en dus ook het katoen en wat plantvezels meer in weefsel verwerkt worden. En van dat alles nu zegt God de Heere bij Hosea: „Dit alles is mijn wol en mijn vlas, dat Ik u schenk om uw naaktheid te dekken."

Gij, nietige mensch in uw naaktheid kunt geen enkel haar vol op het lam, geen enkele vlok vlas op het land laten groeien. Ik de Heere doe alle deze dingen.

En als dan uw kled allengs weer verouderd, en de versleten plek laat de koude weer door, dan laat Ik, de Heere uw God, telken jare de afgeschoren wol op de lammerenhuid weer aangroeien, en gebied Ik den akker dat het vlas weer uitschiet uit de kiem.

Zoo maakt de Heere alle wol en alle vlas, zoo is zijns alle zijde en alle veder. Hij doet het alles uitspreiden, en zooveel miljoenen als er zich met kleederen dekken, die allen zijn gekleed met een kled dat God voor ze bereid heeft.

Dit verrijkt het leven, zoo ge het inzicht en er in leven gaat. In een geheel nieuwe wereld straalt de majesteit des Heeren voor u uit. Al die keuringeigenschap van zijn wol en zijn vlas, om u te dekken zonder dat het deksel u bezwaart, en u te omkleeden en dat toch de uitwaseming van uw huid niet wordt afgesloten, u te omhullen en dat toch uw gestalte als mensch niet te loor gaat, dat is al zijn werk.

Het werk van denzelfden God, die zoo schoon en prachtig de leliën bekleedt, en de vogelen des hemels met vederen bedekt, en zoo ook voor de kinderen der menschen stof voor hun kleding verordend en geschapen heeft.

Heel een nieuwe, rijke wereld om zijn wijsheid en majesteit in te bewonderen.

Te bewonderen ook dit, dat er een gewaad van hoogen prijs is voor den man van vele goederen, en toch ook een kled, dat duurzaam en van lagen prijs is, voor den arme in zijn nood.

Gij voedt, Heere, al wat leeft, maar ook, Gij dekt al wat koud en naakt is.

Hoe groot zijn uw werken. Gij hebt ze met wijsheid gemaakt. De aarde is vol van uw goedertierenheid!

Draagt ge nu den Naam des Heeren ook in die wereld van uw kleding in, dan krijgt ge het oog op een nieuwe barmhertigheid uws Gods, en is er nieuwe oorzaak om voor te danken Maar er komt dan meer!

Immers, zoolang de wereld van uw kleding buiten God ligt, wordt ze u in den regel een oorzaak van zonde.

Ze dient u dan tot pronk en opschik. Ze kweekt ingenomenheid met u zelf en ijdelheid. Of ook ze verleidt u tot slordigheid, onreinheid en achteloosheid! Op zich zelf een wereld vol zonde, waarvan de vernielende kracht nauwelijks te berekenen valt. Lees maar hoe de Heere in Jesaja II dat misbruik in de wereld der kleding bij den man en vrouw van Jeruzalem aantastte.

Voor niet weinigen zelfs wordt het een versterking; vooral bij vrouwen, en het meest bij jonge vrouwen, die God met schoonheid sierde. Dat het wordt: Hebt gij uw kled? of heeft uw kled a? Dat de bezigheid om altoos schooner kled te dragen heet het hart en heel den zin inneemt, en het kled een afgod in uw droom, een afgod in uw kamer, ja, een afgod om uw leden wordt, en ten leste dat schijnbaar zoo onschuldige kled uw tijd roof, uw gedachte verzuim, uw ik bewierookt en uw ziel vermoordt.

Doch moet de Heere ook in de wereld uwer kleding in, dan wordt dit alles nieuw en anders.

Als ge daar dan al uw kleederen voor u

ziet liggen, dan hoort ge de stem des Heeren: „Mijn wol en mijn vlas", en ge verheft u niet, maar dankt.

Zijn wol en zijn vlas! En daarom kunt ge uw kled niet ongebruikt wegwerpen, terwijl een arme bij bittere kou, uit gebrek aan deksel, verkleumen zou.

Zijn wol en zijn vlas! En daarom vereischt uw kleding zorg, en mag het kled niet verouderd. De stof mag het niet verteren, vuil het niet verslijten, de mot het niet opeten. Ook voor dit goed des Heeren moet gewaakt.

Zijn wol en zijn vlas! En daarom moet Hij er in gediend en mag het niet misbruikt voor zondige ijdelheid, veel min om zondige gedachten in anderen zin op te wekken.

Zijn wol en zijn vlas! En daarom, als er nieuw gewaad of nieuwe kled in ons huis wordt ingedragen, niet het ik in hoogheid gekleed, maar Hem er de dank en de ere voor.

Ja, zijn wol en zijn vlas! En dus ook onze magazijnen met kleding van allerlei wol en vlas, zijn voorraadschuur, waarin Hij den winkel slechts als instrument en middeleer gebruikt.

O, Met dat ééne diepe woord: „Mijn wol en mijn vlas!" op heel de wereld onzer kleding toegepast, hoeveel zonde wordt dan niet uitgebannen, hoe machtig het leven niet verrijkt!

KUYPER.

Amsterdam, 1 Juni.

In De Hervorming van deze week komt een schampere critiek voor op eene meditatie, die ons blad bij het herdenken van Christus' Hemelvaart bood.

In het algemeen wenschten we wel, dat De Hervorming en andere ons bestrijdende bladen niet de mindere kiescheid beginnen, om in de eerste plaats onze meditatie aan te vallen.

Niet alsof we ook voor onze meditatie niet stonden. Maar men zal toch toegeven, dat het noch kiesch noch teeder is, als een orgaan u allerlei kansen tot aanval biedt op meer uitwendig terrein, juist bij voorkeur critiek te gaan oefenen over wat meer taal des gemoeds, mystiek van het gemeenschapsleven met den Heere, en minder voor den tegenstander dan voor den medeblijder bestemd is.

In den omgang pleegt men iemand te woord te staan over beginselen en inzichten, maar eerbiedigt men meest wat meer uiting van verborgen godsvrucht is.

Konden we onze meditatie op eene andere wijze aan onze lezers doen toekomen, we zouden ze liefst niet onder het oog ook van den bestrijder brengen. Nu dit niet kan, rekenden wij bij hen op meer kiescheid.

De griet die nu te berde kwam was, dat we 1^o. van Jezus' Hemelvaart een te grofzinnige voorstelling gaven; en 2^o. dat we onzin schreven in verband met de tien dagen.

Op beide bedenkingen zij het ons vergund kortelijk van repliek te dienen.

„Grofzinnig" kan onze voorstelling alleen in zoover heeten, als wij de volle werkelijkheid van de Hemelvaart van Christus, op grond van het getuigenis der Heilige Schrift, met hand en tand vasthouden.

Christus stond bij de jongeren op den top van den Olijfberg. Ze zagen hem voor zich staan. Toen werd hij opgeheven van de aarde. Een wolk onderschepte hem. En zoo kwam hij weg uit hun oog.

Nu leerde ondervinding ons, hoe een prediking die niet realistisch dorst zijn, om een feit een feit te noemen, allengs de voorstelling onduidelijk en zwevend maakt; aan het denken den ban oplei; en zoo den geest voorbereidde om uit het vage in de poëtische inkleeding over te gaan, om ongemerkt uit te komen bij het Modernisme.

Deswege nu maken wij er met opzet werk van, om het krasse, stellige realisme der Heilige Schrift alreerweg zoo beslist mogelijk tegen de moderne phantasie over te zetten.

Hu's poëtische verdringen we met voorbedachten rade, omdat in het feit zelf veel machtiger poëzie ligt, dan de keurigste Modern ooit in zijn ideeën tooveren zal.

En overmits nu het spiritualisme, en daarmee saarhangend dualisme, onzer tegenstanders ons van lieverde van elken schat wil berooven, dien ons de Heilige Schrift in de realiteit der machtige heilafeliten biedt, legden wij er ons sinds jaren op toe, om juist bij deze heilafeliten het denken te prikkelen, de voorstelling door te laten werken, en niet te rusten er de tastbaarheid van het feit, als we zoo zeggen mogen, als met handen gevoeld werd.

Acht nu De Hervorming dat dit twijfel en ongelooft kweekt, wij kunnen haar ver-

zekeren, dat dit juist omgekeerd is, en talrijk zijn de getuigenissen die we van herleefd geloof, juist dank zij dit Schriftuurlijk realisme, ontvingen.

En wat aangaat de tweede opmerking, dat zoo Jezus met zijn Hemelvaart uit den tijd raakte en inging in het eeuwige, ons spreken over deze tien dagen dan ook inconsequent is, dit geven we volstrekt niet toe.

Ten eerste niet, omdat er o'k in de eeuwigheid wel terdege duur is, en de Heilige Schrift ons zeer beslist getuigt, dat er ook in het eeuwige (zie slechts de Openbaringen) overgangen uit den éénen toestand in den anderen bestaan.

En ten andere geven we dit niet toe, omdat hetgeen in het eeuwige, zoo men dan wil, tijdsloos is, in deze wereld niet anders dan in opvolging van dagen kan doordurend of waargenomen.

Ook de Schepping is een gebeurtenis, die door kracht uit het Eeuwige tot stand kwam, en toch had ze een verloop van dagen.

Daarentegen over de vraag, of deze tien dagen tusschen Hemelvaart en Pinksteren met een te doorloopen afstand saamhangen, hebben we ons niet uitgelaten. Eensdeels omdat we van den afstand, die onze aarde van de plaats waar Jezus nu is, scheidt, niets weten, en naar gewonen maatstaf de afstanden tot de vaste sterren reeds eeuwen zouden eischen om ze door te zweven. En anderdeels, omdat deze afstand tusschen Hemelvaart en Pinksteren evenzeer saam kan hangen met ons onbekende gebeurtenissen na de aankomst van Jezus in den hemel, en daarmee buiten onze beoordeeling valt.

Zooveel slechts staat vast, en hierop wenschten we de aandacht te vestigen: Ook die tien dagen zijn niet toevallig.

Jezus voorzei voortaan aan zijn discipelen dat ze zonden moeten wachten, eer de Heilige Geest kwam. Dagen lang hebben de jongeren te Jeruzalem in afwachting doorgebracht. En nu nog laat de Christelijke kerk bij haar herdenken altoos een tiental dagen tusschen Hemelvaart en Pinksteren verloop.

En mocht nu, gelijk we vermoeden, dit antwoord De Hervorming niet bevredigen, zoo zij het haar een blijk, wat ondepbare kloof tusschen haar en het belijgend deel van ons volk gegraven werd, toen het Modernisme te kwader ure voor de realiteit van de feiten der Heilige Schriftuur het oog sloot.

In De Basuin schrijft Doc. De Cock:

Men leze slechts de voorrede voor de leerregels van Dordrecht om er zich van te overtuigen, dat onze vaders spraken van: de Kerk van Nederland en van de Gereformeerde Kerk.

„Dat er in de Nederlanden twee Gereformeerde Kerken waren alleen door de taal gescheiden, ofschoon in Belijdenis en Kerkregering één, is mede één der oorzaken waarom in de kerkorde, steeds van Kerken gesproken wordt. De kerkorde was dan ook inderdaad de kerkorde van de twee Kerken, 71e de Synode van Dordrecht A^o. 1578, art. 56 of 31.

Hier sloop een vergissing in, door ontstentenis van goede onderscheiding.

In de Voorrede voor de Dordtsche leerregels komt het woord kerk in het enkelvoud in drieërlei zin voor: 1^o. voor de kerk van Christus gelijk die verspreid is over de gehele wereld. Zoo lezen we (ed. Kuyper p. 66) van „godzalige keizers, koningen en prinsen, dewelke de Zone Gods zoo menigmaal tot hulp van zijne kerk heeft verweild." Dit is blijkbaar de kerk van Christus door alle eeuwen en aan alle plaatsen.

2^o. Wordt kerk in het enkelvoud gebezigd voor de gezamenlijke Gereformeerde kerken in alle landen en onder alle natiën. Immers van de buitenlandsche godgeleerden wordt gezegd, dat zij waren: „theologen der Gereformeerde kerk (p. 67).

En 3^o. wordt kerk in het enkelvoud ook gebezigd voor de gezamenlijke Gereformeerde kerken in Nederland, voorzover ze niet kerkrechtelijk voorkomen. B.v. p. 66: „De kerk van Nederland, die eenige jaren eer is verdrukt is geweest."

Zoo dikwijls daarentegen, niet historisch, noch dogmatisch, maar kerkrechtelijk gesproken wordt, spreken onze vaders in hun aktestukken zoogoed als altoos van kerken in het meervoud.

Zoo ook in dit aktestuk, de Voorrede der Dordtsche leerregels, tot zes malen toe; twee malen op den titel, en vier malen in het stuk zelf.

En wat nog meer afdoet, in de Voorrede achter de Dordtsche leerregels, waarin de Synode van 1619 niet inleidend, gelijk in haar Voorrede, maar kerkrechtelijk als rechter sprak, wordt acht malen van de kerk gesproken, en alle acht malen staat er, zonder eenige uitzondering, kerken in het meervoud.

Dat nu dit meervoud zien zou op de beide talen, Waalsch en Nederduitsch, zullen we gelooven als Docent De Cock het zal bewezen hebben.

Dat dit bewijs echter niet te leveren is, blijkt reeds overtuigend uit dit ééne feit, dat ook de Provinciale Synoden en Classen zich noemden: Synode en Classis der kerken, ook waar in die provincie of Classis geen Waalsche kerken waren.

Een inzender doet ons de navolgende vraag:

Ligt het op den weg der Diaconie door het verstrekken van renteloos voorschot of het terleen geven van gelden tegen geringe rente neringdoenden te ondersteunen, die zonder die hulp hunne zaken niet zouden kunnen voortzetten?

Hierbij moet onderscheiden.

De dienst der barmhertigheid stelt als regel, dat de bangste nood het eerst geholpen moet.

Hieruit volgt, dat elke Diaconie gehouden is, om zoo haar geldelijk vermogen beperkt is, haar hulpe het eerst daar te plaatsen, waar gebrek, waar nood, waar lijden, waar rechtstreeksche ellende geleden wordt, op allerlei wijs.

Is er daarentegen een Diaconie, die zich als in het geld baadt, en na aller nood, gebrek, lijden en ellende verholpen te hebben, nog gelden der liefde beschikbaar heeft, dan natuurlijk mag zulk een Diaconie haar oogmerk ook richten op de verhelping van andere ongelegenheden, waardoor broeders of zusters in druk zitten.

Voor al mag en moet ze dit prophylactisch doen.

Ziet ze, dat een gezin eerieng in gebrek en ellende versinken zou, maar nu nog door een tijdelijke hulpe er bovenop is te brengen, dan ligt dit zeer zeker op haar weg.

Slechts is het hierbij eisch, dat de rekening en verantwoording geheel ter inzage van de gemeente zij, opdat deze beoordeele hoever de nood gaat, en ze zelve realisee in hoeverre ze de Diaconie ook voor verdere maatregelen wenscht te steunen.

In het onderhavige geval zou derhalve het verleen van hulpe, mits de gemeente er niet onkundig van blijve, door een Diaconie met goedgevulden buidel, verleend mogen worden.

Een andere vraag is het echter, of alsdan hulpe op die wijze mag worden verleend, en dat ontkenen wij.

Op die wijs toch zou de Diaconie geld gaan beleggen, zonder onderpand en bijna renteloos, en dit mag nooit.

Al wat belegging is moet soliede beleg zijn, omdat het geld des Heeren en geld van den arme is.

De Diaconie zou in zulk een geval dan ook slechts op tweeërlei wijs kunnen tegemoetkomen: of door een gift van zeker aanbelang in eens, of door toezegging van zekere som jaarlijks, b.v. voor vijf jaren, teendeinde den min voorspoedigen broeder in staat te stellen den hoogerden interest, dien hij elders geven moet, aan te zuiveren.

De Diaconie geeft, maar leent niet.

Alle leenen graaft een put, in steed van dien te dempen.

Dr. Wagenaar, predikant te Heeg, gaf zijn referaat van de Diaconale Conferentie voor Friesland in het licht.

Hij schreef er ten titel voor De Profunditas, en leverde ons een woord zoo kloek, zoo diepgevoeld en heilend, dat ons de lezing er van het hart sterkt en den levensmoed verfrist.

Schier ongeloflijk is het wat de kerken in doleantie nu reeds aan de bestudeering der Diaconale quaestie een machtigen stoot hebben gegeven.

Van 1816—1888 deed heel het Ned. Hervormd genootschap nog niet de helte van wat nu reeds deze weinige kerken deden, om den Diaconalen dienst op te heffen uit zijn vernedering.

De stellingen, waarmee hij besloot, en die we hier afdrukken, zijn de volgende vier en twintig.

De eenige macht, die Nederland voor de sociale revolutie behoeden kan, is — de kerk. En door de bediening des Woords en door de betooning der barmhertigheid.

Reeds voor jaren heb ik in lezingen en in het toenmalig orgaan van Patrimonium, de Werkmanvriend, hierop met nadruk gewezen. Ik verheug mij het thans in deze vergadering op nieuw te kunnen doen.

Barmhertigheid ga voorop en winne de harten voor het woord der vermaning naar den eisch van het vijfde gebod. Door barmhertigheid herovere de kerk haar eere; de liefde des volks, den invloed ten goede, die ze hebben kan en hebben moet op het geheele volksleven.

Allereerst prikkelde zij tot particuliere barmhertigheid; waardoor de gegoede zich inleest in de noden van het proletariaat, en de werkmans niet langer behandeld worde als werkracht, maar als mensch, als broeder.

De Christelijke kerk heeft in door de vernietiging der slavernij en der veelwijverij, in door de verzachting en heiliging der ruwe en slechte zeden, in door de invoering en handhaving van den wettelijken rustdag, in door het vooropstellen van het broederschap aller menschen en in engeren kring aller heiligen, in door de kweeking der barmhertigheid, onmiskenbare weldaden bewezen aan den proletarier, aan de niet-bezittende standen; en nog is in dezen haar invloed een gedurige indroepeling in de wonden van olie en wijn.

De kerk doe, niet het minst door het orgaan van haar diaconaat, overvloediger en meer, en wende de volgende geneesmiddelen aan:

1^o. Onvermoeide zette ze de boetbazijn aan den mond en roep te boete en bekeering; ze leerde weer in de ellende oordeelen zien en roep tot verontmoediging. Slechts de zak en de asche kan Nederland redden — anders mocht met veertig jaren ook dit Niveé vergaan.

2^o. De kerk leerde ook in de openlijke godsdienst oefeningen de smeekeken te vernieuwen; om van Gods genade redding af te bidden uit de maatschappelijke ellenden, waarin onze natie verinkt, en bestrijde ook met name de drankzonde, die zoo vele personen en gezinnen rampzalig maakt.

3^o. De kerk biedte zedelijke suggestie aan den arbeid van „Patrimonium", dat Neerland werklieden oecfen in het wederstaan der socialistische verzoeking en in godvreezenden weg betering zoekt.

4^o. De kerk roep onvermoeide op tot de beoefening der barmhertigheid en zette gedurig in het licht des Woords de rechte verhouding tusschen heer en knecht, huisgezin en boden, werkgever en werkmans; ze bestrafte alle mitszucht en geldzucht eenerzijds, maar ook de zelfzucht, tyrannie, onbarmhertigheden anderzijds met niemand sparende vrijmoedigheid.

5^o. De diaconie, provinciaal en nationaal verbonden en wel georganiseerd, zette het hart op en moedde aan tot de bestudeering der sociale kwestie en der oeconomiche verbeteringen, omdat zij als schutsvrouw der armeren alles heeft te zoeken, wat tot opbeuring uit de allermeest den nijverden arbeider drukkende malaise strekken kan.

6^o. Deze diaconie wagt het den voet te zetten, op politiek terrein, om waar ze ziet, dat de Zondagswet straffeloos wordt overtreden, herziening en handhaving te eischen; waar ze ontdekt dat vele werkplaatsen verwoestend zijn voor de gezondheid en verderfelijk voor de zeden en dat door overmatigen arbeid ziel en lichaam worden vermoord, verbetering te vragen door wettelijke bescherming; en als ze opmerkt, hoe de vreemdeeling voortgetrokken wordt boven den landgenoot, dan zoekt ze in dergelijke wanverhoudingen verbetering te brengen. En om nu op de hoogte te komen van alle deze dingen, richtte een centrale commissie met provinciale vertakking, die plaatselijk de voelhorren en oogen vindt in de diaconieën, een bureau van informatie op, zoo mogelijk met mannen van bekwaamheid in oeconomiche zaken tot adviseurs.

7^o. De diaconie zoekt verder, winste doende met dit bureau van informatie, ook door rechtstreeksche bemoeiing en kerkelijken invloed verbetering te brengen. Een goed woord vindt een goede plaats. Zeggen helpt. De herhaalde vriendelijke ernstige vermaning vernooit.

8^o. In de winterellende voorzie de diaconie door werkverschaffing, opdat de arme zijn eigen brood moge eten, de ontzuwende invloed der almoezen voorkomen worde en voor luiheid en ledigheid, die 's diavels oorkussen is, onze werkbijen uit den maatschappelijken bijenkorf mogen blijven bewaard.

Ook tusschen de plaatselijke diaconale werkverschaffing kome verband.

Als wijze van werkverschaffing zijn aanbestedingswaardig:

a. vlasscharen;

b. matenverlechten; verder

c. boomenschifting;

d. touwlinnen voor scheepswerk;

e. klompvaken (van geel wilgenhout);

f. bezenverlechten (Engelsch model) — bij de laatste drie is slechts klein kapitaal noodig, en is er goede afzet voor de producten. Deze lijst moet worden aangevuld.

9^o. De diaconie sta naar voorkoming van armoede, door weduwen en ongelukkigen aan een broodwinning te helpen. Dit is goedkoo-

lieten aanraden dit onderzoek aan te vragen, of ook, de vereniging kan voor hare evangelisten aanvraag tot dit onderzoek doen.

Vreest men, dat die broeders, welke reeds jaren de kerken hebben gediend, in opdracht der vereniging, in sommige zaken als jaartallen enz. niet zoo vlug meer zijn als zij, die eerst kort geleden een examen deden of zich er pas voor hadden toegeraat, dan zouden deze oudere broeders een bewijs van de vereniging kunnen overleggen. Wel heeft dit bewijs geen kerkelijke beteekenis, maar de classes zullen daar toch zeker wel rekening mede willen houden.

Dat de aanvraag van de kerken moet uitgaan is zeker, maar de vereniging kan zich, als zoodanig, hiervoor niet tot de kerken wenden. Wel kunnen de broeders aan de kerken verzoeken, zulk een aanvraag te bevestigen. Daar men dit punt niet door stemming wilde uitmaken, werd de bespreking over dit punt hiernede gesloten.

Na de pauze werd de uitslag der stemming bekend gemaakt. Herkozen waren de afgetreden leden Dr. F. L. Rutgers, Dr. G. Ringnalda en R. Verduij, ja, terwijl in de variante, door het bedanken van broeder Genne ontstaan, werd voorzien door de benoeming van broeder J. H. de Waal-Malefijtje Zeist.

Punt 7, luidende:

„Mig of kan onze vereniging blijven voortbestaan, nu de taak, die zij, door den nood gedrongen, op zich nam, weder aanvaard is door onze Gereformeerde kerken zelve?"

Hoeft men, totke een belangrijke bespreking uit. Mag de vereniging nog blijven voortbestaan? Zoo ja, hoe kan zij dan, in de gegeven omstandigheden, nog aan hare roeping

beantwoorden? Welk is het doel der vereniging: evangelisatie of reformatie? Het laatste was doel, het eerste werd vaak als middel gebruikt. Echter, thans moet worden gezorgd, dat dit middel geen doel wordt, en ook dat de vereniging niet als een kerkje in de kerk blijft bestaan.

Het bevorderen der reformatie door de kerken bij te staan, waar voortsom een geregelde organisatie ontbreekt, dit is het werk, dat thans der vereniging is aange-wezen.

Is evangelisatie vaak als brug gebruikt om tot de kerken te komen, thans is het zaak om de stofelijke hulpe als brug te bezigen, waardoor men het terrein der kerken zonder schade kan verlaten.

De vereniging mag en kan, ja moet dan blijven voortbestaan, mits men in het oog houde, dat zij hoe eer hoe beter het werk aan de kerken of classis moet overlaten. Sommige broeders waren van meening, dat waar er nog zoo tal van plaatsen zijn, waar de kerk nog niet tot reformatie gekomen is, de vereniging op die plaatsen eene roeping heeft te vervullen.

Hoevel niet wordt betwist, dat er zeker nog tal van kerken kunnen zijn, die als Gereformeerde kerken zich zullen openbaren, toch moet de vereeniging hietoe gezee pogingen meer aanwenden. Dit te onderzoeken, ligt thans niet meer op haren weg, nu de kerken weer op den ouden voet in classis en daardoor in wettig verband zijn vereenigd.

De vereeniging moet niet ontbonden worden, maar toch moet eene vraag dienaangaande een volgend jaar op de agenda worden gebracht, in de hoop, dat de kerken dan zoo vereenigd en verbonden zijn, dat zij de administratieve hulpe der vereeniging niet behoeven.

Het antwoord op vraag 8, welke luidt:

Hoe moet eene afdeeling onzer vereeniging voortaan werkzaam zijn in een gemeente, waar de reformatie der kerk is tot stand gekomen?

Rotterdam.

was niet moeilijk te vinden. Is de taak van de afdeelingen in zulke plaatsen, wat het houden van samenkomsten en bedestonden betreft, door de kerk overgenomen, is de arbeid, om bij stemmingen enz. het recht der Gereformeerde kerk onder het genootschap te handhaven, thans onnoodig, dan blijft er niets anders over dan door stofelijke bijdrage de vereeniging te steunen.

Edoch, op de algemeene vergaderingen hebben slechts afgevaardigden recht van stemmen. Wil men dus voorkomen, dat op deze vergaderingen de bestuurders niet alleen als stemgerechtigden fungeren, dan dient ervoor gezorgd, dat de afdeelingen blijven bestaan, die toch wel eens per jaar kunnen worden opgeroepen, om de punten der agenda te bespreken en hun steunrechtelijke afgevaardigden te kiezen. Sterk werd afgeraden om bijeenkomsten te beleggen ter bespreking of behandeling van zulke zaken, die uiteraard bij de kerken behoeven; hierdoor loopt men gevaar eene afdeeling te dienen, maar de kerk te schaden.

Na het zingen van Psalm 86:6 werd de vergadering door Da. B. van Schelven met dankzegging gesloten.

DE URE DES GEBEDS.

In het lokaal „Frascuit" werd des avonds eene bijeenkomst gehouden, waarin de werkzaamheden en belangen der vereeniging den Heere werden opgedragen.

Vooraf sprak Dr. H. Hoekstra van Utrecht, naar aanleiding van Jesaja 3:18 en 19, over de belofte des Heeren, aan hen, die „bedroefd zijn om dat bijeenkomst wil."

Na gewezen te hebben op de bedreiging tegen de grove

afgodendienaren en tegen degenen, die het met den Heere en Mammon wilden houden, herinnerde de spreker aan de vermaning, tot Juda in Jeruzalem gesproken, om zich nauw, zeer nauw te onderzoeken. Vervolgens wees hij erop, hoe met „de bedroefden om der bijeenkomst wil" diegenen worden bedoeld, die leed dragen en in het zwart gaan over de wegneming van den tennisdienst. Het werd dezen godvreezenden Joden wel niet geheel belet om saam te komen en met elkander de boeken van Mozes en de profeten te lezen; zelfs werden zij door den vijand uitgenoodigd liederen Zions te zingen; doch hoe zouden zij liederen zingen in samenkomsten, waar men God niet volkomen naar den eisch van zijn heilig Woord kon dienen? Niet omdat zij geen stichting, geen waarheid konden vinden, waren zij bedrukt, maar omdat aan Hem, die dit alles bewerkte, niet volkomen de eere kon gegeven worden, treunden zij.

Evenzo moeten ook wij niet rusten, vóór God in onze bijeenkomsten niet alleen aangeroepen en geprezen, maar naar zijn Woord en ordonnantien volkomen gediend en geerd worden. Troostvol is dan de belofte voor hen, die daarnaar verlangen en de wege bedroefd zijn, want zij zullen verzeeld worden, en te dien tijde zullen al hunne verdrikkers worden verdaan.

Menigmaal reeds heeft God zulke betoond en nog vaak klinkt de lofspraak op de lippen van zijn volk: „Hij heeft een krachtig werk gedaan door zijn arm; Hij heeft verstoofd de hoogmoedigen in de gedachten hunner harten. Te dien tijde zal de Heere niet alleen de verdrikkers verdoen, maar ook de hinkenden behoeden, en de uilgestooten verzamelen en Hij zal hen stellen tot eenen lof en eenen naam, in het gansche land, waar zij beschaamd zijn geweest."

De eenige macht, die Nederland voor de sociale revolutie behoeden kan, is — de kerk. En door de bediening des Woords en door de betooning der barmhertigheid.

Reeds voor jaren heb ik in lezingen en in het toenmalig orgaan van Patrimonium, de Werkmanvriend, hierop met nadruk gewezen. Ik verheug mij het thans in deze vergadering op nieuw te kunnen doen.

Barmhertigheid ga voorop en winne de harten voor het woord der vermaning naar den eisch van het vijfde gebod. Door barmhertigheid herovere de kerk haar eere; de liefde des volks, den invloed ten goede, die ze hebben kan en hebben moet op het geheele volksleven.

Allereerst prikkelde zij tot particuliere barmhertigheid; waardoor de gegoede zich inleest in de noden van het proletariaat, en de werkmans niet langer behandeld worde als werkracht, maar als mensch, als broeder.

De Christelijke kerk heeft in door de vernietiging der slavernij en der veelwijverij, in door de verzachting en heiliging der ruwe en slechte zeden, in door de invoering en handhaving van den w